

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	III
ÇİZELGELER	VII
I. GİRİŞ: BİR ORDU-MİLLETİN HİKAYESİ	1
1.1. ŞİDDET VE OTORİTERYENİZM SOSYAL SİSTEMDE İÇ(ERİK-)SEL Mİ?....	2
1.2. ŞİDDETİN KAYNAĞI VE BİÇİMİ : SİYASAL SİSTEMLER	6
1.2.1. DEMOKRASİ	8
1.2.1.1. Demokratik İlkeler ve Pratik.....	8
1.2.1.2. Demokrasinin Sınırları.....	11
a) Sınıfsal Farklılaşmalar ve Eşit Temsil.....	11
b) İktidar Seçkinleri ve Oligarşinin Demir Kanunu	11
c) Teknik Akıl ve Araçların Egemenliği.....	12
1.2.2. OTOKRASİ	13
1.2.2.1. Diktatörlük.....	14
1.2.2.2. Kurallı Despotizm: Mutlakiyetçilik, Bonapartizm ve Bismarkizm	15
1.2.2.3. Kuralsız Despotizm: Sultancı Rejimler (Osmanlı İmparatorluğu)	16
1.2.2.4. Otoriter Rejimler: Vesayetçi Demokrasiler.....	18
a) Akdenizin Güneyi ile Latin Amerika: Bürokratik-Askeri Otoriter Rejimler.....	19
b) Balkanlar: Etnik Kolektivizm ve Dışlama	22
c) Yugoslavya: Nasyonal Otoriteryenizm ya da Yıkıcı Sosyalizm	23
d) Doğu Asya ve Afrika: Komüniteryenizm ya da Patriotik Ulusçuluk	24
e) Asya'nın Dört Aslanı ve Latin Amerika: Neo-Liberalizm ve Otoriteryenizm	26
1.2.2.5. Totaliter Diktatörlük.....	27
1.3. DEMOKRASİ VE OTOKRASİNİN NEDENLERİ ÜZERİNE BAZI AÇIK- LAYICI PARADİGMALAR	29
1.3.1 SOSYO-EKONOMİK BELİRLEYİCİLER.....	30
1.3.1.1. Köylülük ve Endüstrileşme: Devrim, Demokrasi ve Faşizm.....	30
1.3.1.2. Tekelci Kapitalizm (Emperyalizm) ve Faşizm	35
1.3.1.3. Kitle Toplumu ve Totaliteryenizm ya da Devletin İdeolojik Aygıtı.....	36
1.3.1.4. Otokratik Bürokratikleşme ve Polis Devleti	40
1.3.1.5. Tabakaşmanın Etkileri: İşçiler ve Ekstremistler.....	43
1.3.1.6. Komüniteryenizm ve Patriarşi ya da Otoriteryenizmin Ailesel Kökenleri.....	45

1.3.1.7. Bazı Düşünsel Etkiler	49
1.3.1.8. Otoriteryenizmin Ortak Koşullarını Karşılaştırmalı Olarak Açıklamak İçin Makro Bir Deneme.....	50
1.3.2. SOSYAL PSİKOLOJİK AÇIKLAMALAR.....	54
1.3.2.1 Freudyan Etkiler Altında Öncül Tartışmalar.....	55
1.3.2.2. Psikoanalitik Doruk Noktası: Otoriteryen Kişilik.....	57
1.3.2.3. Lederer'in Çalışmaları.....	61
1.3.2.4. Otoriteryenizm ve Bilişsel Süreçler: Dogmatizm Ölçeği	62
1.3.2.5. Kişilik mi, Norm Otoriteryenizmi mi?.....	64
1.3.2.6. Lewin ve Milgram: İtaat ve Saldırganlık.....	66
1.3.2.7. Ray: Durumsal ve Davranışsal Boyut Üzerine Tartışmalar	69
1.3.2.8. Oesterreich ve Otoriteryen Reaksiyon	70
1.3.2.9. Altemeyer ve Özgürlüğün Düşmanları.....	74
1.3.2.10. Sosyal Psikoloji ile Sosyo-Kültürel Açıklamanın Birleştirilmesi İçin Ortaboy Bir Deneme.....	76
1.3.3. ARA AÇIKLAMA DÜZEYLERİ: DİN, MİLLİYETÇİLİK ve OKUL	79
1.3.3.1. Din ve Milliyetçilik	80
a) Dinin Fonksiyonları	82
b) Dinin Yeni Biçimleri: Milliyetçilik Bağlamı	84
c) Din mi Geleneksellik mi?	87
d) "Gerçek" ve "Sahte" Din ile Milliyetçilik Üstüne	88
e) Milliyetçi ve İrkçi İdeolojilerin Üstüne Oturduğu Bağlam	90
f) 1982 Anayasası ve Susurluk Kazası.....	93
1.3.3.2. Eğitim ve Otoriteryenizm: Demokrasi-Eğitim İlişkilerine Kısa Bir Bakış.....	95
a) Demokrasi Eğitimi.....	95
b) Ülkemizde Demokrasi Eğitimine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme	99
c) Eğitimin Gizli ve Önemli İşlevi: Örtük Eğitim Programı.....	105
d) Ayrımcılığa Bir Örnek: Düzey Kümeleri	110
2. YÖNTEM: OTORİTERYENİZM NEYİ ÖLÇÜYOR VE NASIL ÖLÇÜLÜ- YOR?.....	118
2.1 . GEREKÇE: KÜLTÜR, KİŞİLİK ve/ya TOPLUMSAL YAPI.....	118
2.2 . ARAŞTIRMA MODELİ.....	121
2.2.1 . Evren ve Örneklem	121
2.2.2 . Örneklemin Yansıtıcılığı.....	122
2.2.3 . Veri Toplama Aracı	126
2.3 . ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALI ÖLÇEK TARTIŞMALARI	128
2.3.1 . Önsel Ölçekler (A Priori Skalalar).....	128

2.3.1.1 . Adorno'nun F-Ölçeği ya da Genel Otoriteriyenizm Ölçeği (GOS).....	129
2.3.1.2 Özotoriteriyenizm Ölçeği (ÖOS).....	132
2.3.1.3 Otoriteye Saygı: İçeriksel Ölçekler.....	134
2.3.1.3.1 Belirsiz Otoriteye Saygı (BOS).....	135
2.3.1.3.2 Devlet Otoritesine Saygı (DOS).....	136
2.3.1.3.3 Aile Otoritesine Saygı ve Kabul (AOS).....	137
2.3.1.4 Etnozentrizm (YAS) ve Üstünlük Ölçeği.....	139
2.3.1.5 Yabancılara Karşı Tutum ve/ya da Ethozentrizm (YAS).....	139
2.3.1.5.1 Üstünlük.....	140
2.3.1.6 Otoriteriyen Aile Yapısı (OAY).....	141
2.3.1.7 Yeni Genel Otoriteriyenizm Ölçeği (YGOS).....	143
2.3.1.8 Politik Ölçek ve Sağ-Yönelim Ölçeği.....	145
2.3.1.9 Okula Yönelik Tutumlar Ölçeği.....	146
2.3.1.10 Önsel Ölçeklerle İlgili Kısa Bir Değerlendirme.....	146
2.3.2 Sınanmış Ölçekler.....	147
2.3.2.1 Aileye Ait Ölçekler.....	147
2.3.2.1.1 Aile İçi Kabul-Red Ölçeği.....	147
2.3.2.1.2 Aile Disiplini Ölçeği.....	148
2.3.2.1.3 Ailenin Dinselliği.....	148
2.3.2.2 Gençlerin Kendi Tutum ve Davranışları ile İlgili Ölçekler.....	149
2.3.2.2.1 Kısa Otoriteriyenizm Ölçeği (KOS).....	149
2.3.2.2.2 Özdingsellik.....	150
2.3.2.2.3 Ailenin İdolleştirilmesi.....	152
2.3.2.2.4 Cinsellik Ölçeği.....	152
2.3.2.2.5 Savaş Eğilimi Ölçeği.....	153
2.3.2.2.6 Cunta Eğilimi Ölçeği.....	153
2.3.2.2.7 Patriotizm, Genel ve Özgül Ayrımcılık.....	154
2.3.2.2.8 Anomi, Güvensizlik ve Politik Güçsüzlük Ölçekleri.....	156
2.3.3 Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	158
2.3.3.1 Geçerlik.....	159
2.3.3.1.1 Dil Geçerliği.....	159
2.3.3.1.2 İçerik Geçerliği (Madde Analizi).....	160
2.3.3.1.3 Ölçüt Geçerliği.....	160
2.3.3.1.4 Kurgu Geçerliği.....	163
2.3.3.2 Güvenilirlik.....	182
2.3.3 Analiz Teknikleri.....	183

3. SOSYO-DEMOGRAFİK GÖSTERGELER: YÜKSELEN MEMNUNİYET, YÜKSELEN OTORİTERYENİZM.....	184
3.1 CİNSİYET VE OKUL TÜRLERİ BAZINDA AÇIK FARKLILAŞMALAR.....	184
3.2 AİLEYE İLİŞKİN BAZI GÖSTERGELER.....	202
3.2.1 Hane Büyüklüğü ve Aile Türü.....	202
3.2.2 Anne-Babanın Sağ Olup Olmaması.....	206
3.2.3 Anne-Baba Eğitim Düzeyi: Lisede Düşürürken Üniversitede Artırıyor.....	209
3.2.4 Anne-Baba Mesleği : Otoriteryenizm Küçük Sınıf İdeolojisi mi?.....	214
3.2.5 Çalışma Koşulları ve Ailenin Statüsü: Yükselen Statü Yükselen Otoriteryenizm.....	219
3.3 BAZI BÖLGESEL VE ETNİK GÖSTERGELER: ETNİK YAPILARIN GÜÇLÜ ETKİLERİ.....	225
3.3.1 Anadil:.....	225
3.3.2 Mezhep.....	228
3.3.3 Oturulan Yerleşim Birimi ve Bölge.....	230
3.4 POLİTİK EĞİLİM.....	235
3.4 ADANA 1997 ÜNİVERSİTE VE LİSE BULGULARININ ÖZET BİR YORUMU..	240
4. OTUZ YILLIK SÜRECİ: 1966'DAN 1997'YE OTORİTERYENİZMİN DEĞİŞİMİ YA DA KÜLTÜREL VE KONJONKTÜREL ETKİLER.....	249
4.1 McGRANAHAN'IN (ORTAK) MADDELERİ EŞLİĞİNDE BİR BAKIŞ.....	250
4.1.1 Almanya, ABD, Avusturya ve Moskova Örnekleri: Durumsal (Konjonktürel) Değişkenlik.....	251
4.1.2 Türkiye ya da Kültürel Etki: Yaşayan Bir Korkak Olmaktansa.....	253
4.1.3 Çeşitli Ülke Halklarına Yönelik Tutumlar ya da Konjonktürel Etki.....	254
4.2 ALT-ÖLÇEKLER BAZINDA BİR DEĞERLENDİRME.....	257
4.3 ÖLÇEKLERİN İÇ İLİŞKİLERİ BAZINDA BİR DEĞERLENDİRME: ARTAN İDEOLOJİK TÜMLEŞİKLEŞME.....	261
4.4 KISACA: KÜLTÜR-KİŞİLİK KURAMLARI AÇIKLAYICI DEĞİL.....	265
5. AÇIKLAYICI BİR MODEL DENEMESİ: SOSYO-KÜLTÜREL KOŞULLAMA VE YAPISAL ETKİLER.....	266
6. DİN, MİLLİYETÇİLİK, MUHAFAZAKARLIK.....	273
KAYNAKÇA.....	285
EK: YAZARLARLA İLGİLİ KISA BİR BİLGİ.....	303